

**Wyrok z dnia 13 maja 1994 r.
I PO 4/94**

Organ samorządu zawodowego notariuszy nie może mocą własnej uchwały odmówić wykonywania kompetencji powierzanej mu przepisem ustawy.

Przewodniczący SSN: Maria Mańkowska, Sędziowie SN: Józef Iwulski, Janusz Łętowski (sprawozdawca),

Sąd Najwyższy po rozpoznaniu w dniu 13 maja 1994 r., sprawy ze skargi Ministra Sprawiedliwości z dnia 16 kwietnia 1994 r. [...], na uchwałę Rady Izby Notarialnej w K. z dnia 3 sierpnia 1993 r. w sprawie trybu postępowania przy powoływaniu notariuszy,

u c h y l i ł zaskarżoną uchwałę w zakresie, w którym stanowi ona podstawę do wstrzymania się lub odmowy wydawania przez Radę Izby Notarialnej opinii w przedmiocie wniosków o powoływanie na stanowiska notariuszy.

U z a s a d n i e n i e

Minister Sprawiedliwości wniósł w dniu 16 kwietnia 1994 r. skargę na uchwałę Rady Izby Notarialnej w K. z dnia 3 sierpnia 1993 r. w sprawie trybu postępowania przy powoływaniu notariuszy, zaskarżając powyższą uchwałę, jako sprzeczną z prawem i wnosząc równocześnie na zasadzie art. 47 § 2 ustawy z dnia 14 lutego 1991 r. Prawo o notariacie (Dz. U. Nr 22, poz. 91) o jej uchylenie i przekazanie sprawy Radzie Izby Notarialnej w K. do ponownego rozpoznania wraz z wytycznymi co do sposobu jej załatwienia. Stan faktyczny sprawy przedstawiał się następująco: Rada Izby Notarialnej w K. podjęła w dniu 3 sierpnia 1993 r. uchwałę w sprawie trybu postępowania przy powoływaniu notariuszy, w której to uchwale - zdaniem skarżącego Ministra Sprawiedliwości - zakwestionowała celowość wydawania przez Radę opinii o kandydatach na stanowisko notariuszy oraz wskazała, iż z uwagi na brak planu rozmieszczenia siedzib kancelarii notarialnych, powoływanie kolejnych osób na stanowiska notariuszy nie wydaje się być jej zdaniem celowe.

Swoje stanowisko Rada argumentowała m.in. tym, iż zdarzają się przypadki mianowania przez Ministra Sprawiedliwości notariuszami osób, które uzyskały zdecydowaną negatywną opinię właściwej Rady oraz przypadki odmowy takiego mianowania osób zaopiniowanych przez Radę pozytywnie bez jakichkolwiek chociażby prób w kierunku uzgadniania stanowisk, co stawia pod znakiem zapytania celowość angażowania Rady w postępowanie poprzedzające akt mianowania. Nadto wskazała, że brak do chwili obecnej planu rozmieszczenia siedzib kancelarii notarialnych powoduje brak podstawowego kryterium dla oceny, czy jest sens przeprowadzania rozmów z kandydatami, w przypadku, gdy w danej miejscowości nie istnieje celowość tworzenia dalszej kancelarii notarialnej.

Od momentu podjęcia powyższej uchwały Rada Izby Notarialnej w K. faktycznie zaprzestała opiniowania zgłaszanych jej kandydatów na stanowiska notariuszy.

Zdaniem skarżącego Ministra Sprawiedliwości zaskarżona uchwała pozostaje w sprzeczności z prawem. Zgodnie bowiem z art. 10 w związku z art. 35 pkt 1 ustawy z dnia 14 lutego 1991 r. Prawo o notariacie (wyżej cytowanej), Rada izby notarialnej ma obowiązek opiniowania wniosków o powołanie na stanowisko notariusza. Wydanie opinii jest warunkiem powołania na stanowisko notariusza, bez względu na to czy jest to opinia pozytywna czy negatywna. Opinia ma dotyczyć konkretnej osoby starającej się o wyznaczenia siedziby kancelarii notarialnej w konkretnej miejscowości. Przy jej wydawaniu Rada ma również możliwość oceny potrzeby utworzenia kancelarii notarialnej w danej miejscowości, o którą ubiega się kandydat. W związku z tym uzależnienie wydania opinii od istnienia planu rozmieszczenia siedzib kancelarii notarialnych jest - zdaniem Ministra Sprawiedliwości - nieuzasadnione, gdyż nie wymienia go ustawa jako warunku powołania na stanowisko notariusza, a plan taki jest jedynie elementem nadzoru Ministra Sprawiedliwości nad działaniem notariatu (§ 11 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 30 kwietnia 1991 r. w sprawie trybu wykonywania nadzoru nad działalnością notariuszy i organów samorządu notarialnego (Dz. U. Nr 42, poz. 188).

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga jest uzasadniona. W świetle przepisów wspomnianej wyżej ustawy z dnia 14 lutego 1991 r. - Prawo o notariacie, izby notarialne stanowią organy samorządu zawodowego notariuszy. Organom tego samorządu, na mocy wyraźnych przepisów ustawowych (art. 10 prawa o notariacie) powierzono konkretne funkcje o charakterze administracyjnym; w tym wypadku chodzi o opiniowanie kandydatów na stanowiska notariuszy. Należy zatem rozumieć, iż zadanie powyższe stanowi przedmiot kompetencji samorządowego organu notarialnego, a w ramach powyższej kompetencji organ samorządowy niejako zastępuje administracyjny organ państwa.

Pojęcie kompetencji łączy w sobie różne elementy: zadania organu ustalone przez odpowiednie przepisy prawa i odpowiadające tym zadaniom obowiązki i uprawnienia. Kompetencja jednak nie może być przez organ, któremu prawo ją powierza, drogą jego własnego działania ani zwiększona, ani zmniejszona, ani też przeniesiona na inny organ lub jednostkę (chyba, że prawo wyraźnie go do tego upoważnia). Kompetentny organ nie może się zatem "zrzec" swej kompetencji, bowiem jest ona w świetle prawa nie tylko uprawnieniem, lecz przede wszystkim obowiązkiem działania w określonej sferze spraw. Art. 10 Prawa o notariacie należy zatem rozumieć w ten sposób, iż organ samorządu notarialnego, dysponujący ustawową kompetencją w zakresie opiniowania kandydatów na stanowiska notariuszy nie może ani w odniesieniu do całokształtu tej kompetencji, ani też nawet w odniesieniu do indywidualnej sprawy np. jednego tylko kandydata, własnym działaniem uchylić się od zrealizowania swej ustawowej kompetencji. Może - w ramach przysługujących mu uprawnień - wydać w konkretnej sprawie opinię pozytywną lub negatywną, lecz opinia taka musi zostać wydana. Jeśli zatem uchwała Rady Notarialnej w K. z 3 sierpnia 1993 r. miałaby być podstawą do uchylania się przez ten organ od realizowania swych ustawowych kompetencji (będących w istocie rzeczy ustawowymi obowiązkami tego organu) to w tym zakresie musi być ona uznana za naruszającą prawo, co powoduje, że w oparciu o przepis art. 47 § 2 Prawa o notariacie konieczne jest jej uchylenie.

Biorąc powyższe okoliczności pod uwagę, Sąd Najwyższy na mocy powołanego wyżej przepisu art. 47 § 2 ustawy z dnia 14 lutego 1991 r. - Prawo o notariacie (Dz. U. Nr 22, poz. 91) orzekł, jak w sentencji.

=====